

redovite spoznaje moći u tako velikom i odlučnom pitanju. Te uvjete P. Schmidt potanje izlaže i opravdava. Napokon u »Anhang I.« (str. 213.—220.) donosi tekst izjave Gospodinove kod Mt XI, 2.—30. u strofičnoj izgradnji (prema svome shvaćanju, isp. P. Schmidt, Der strophische Aufbau des Gesamttextes der vier Evangelien. St. Gabirel-Mödling bei Wien 1921.). U »Anhang II.« (str. 221.—228.) stavlja u istom obliku kao komentar toj izjavi tekst sv. Pavla (1. Kor., I. 18.—II. 16.).

Nema sumnje, da ovo najnovije djelo P. Schmidta sadržaje snažnu sintezu riješenja svih glavnih problema opće religijske znanosti (hierognoze). Dakako, za pojedine detalje trebati će još mnogo specijalnih istraživanja i analiza, ali temelji njegove sinteze potpuno su sigurni. Veliki dio drugog i trećeg dijela u glavnom se oslanjaju na autorove »Christusvorträge«, koje je održao g. 1920.—1922. u Beču, Mödlingu i nekim gradovima Njemačke, a koje nažalost do danas još nije mogao objelodaniti tiskom. Cijelo djelo otkriva mnogo novih pogleda na razna pitanja religijske znanosti i na opću kulturnu povijest. Uopće držim, da bi barem svaki svećenik, koji dolazi u dodir s našom inteligencijom, natrušenom mentalitetom Rudolfa Otto, morao to djelo pročitati.

Dr. A. Gahs

Dr. Michael Müller: Die Freundschaft des hl. Franz von Sales mit der hl. Johanna Franziska von Chantal. Kösel-Pustet, Regensburg 1923.

Prijateljska je ljubav sv. Franje Saleskog i sv. Ivane Franciske barunice de Chantal povjesna činjenica. Ima lakoumnih ljudi, koji se pozi-

vaju na tu ljubav i time ispričavaju svoja ljubakanja. Ima ozbiljnih ljudi, koji čitavu tu stvar smatraju jednom žalosnom pogreškom ili ljudskom slabosti u životu tih svetaca. Bilo je i izjava, da Rim nije znao za to, a sada da se nastoji sve to zabašuriti i prešutjeti.

Dr. Müller prikazuje posve jasno i otvoreno početak i sav kasniji razvitak ovog velikog prijateljstva, koje je trajalo od prvog susreta 1604 preko groba. Sv. Franjo je umro 1622., a sv. Ivana Franciska 1641. Dok je svetica umirala u Monlinsu, molio je njezin duhovni vođa sv. Vinko Paulski u Parizu i vidio je u viziji malu vatrenu kuglu, kako se uzdiže sa zemlje prema nebu, gdje se sjedinila s drugom, većom i svjetlijom. Ovako sjedinjene uzdizale su se sve više, dok nijesu urotnili u neizmjereno veću i sjajniju kuglu. U duši mu je bilo objavljeno, da je to duša sv. Ivane Franciske, koja se u vječnosti sjedinila s dušom sv. Franje S., a obje su se utopile u vječnoj ljubavi Božanskoj (277). Ova je vizija simbol i tumač čitave te svetačke ljubavi, koja je, priznajmo, na prvi mah površnom posmatraču, dosta čudna.

Pisac pripovijeda najprije prvi susretaj 1604. u Dijonu. Svecu je bilo tada 36, svetici 32 godine. Odmah su jedan i drugi opazili srodnost svojih duša. Ali prije negoli su sklopili svoje jedinstveno prijateljstvo ljubavi Božje ispitivali su se jedan i drugi četiri mjeseca, nije li u tu ljubav duša primiješano i nešto sjetilnosti. Jedan je i drugi svoju borbu zaključio s potpunom rezignacijom u volju Božju. Odluku su prepustili mudrom rektoru isusovačkog kolegija u Dijonu, P. Ivanu de Vilars. Ovaj je izjavio da

je Božja volja, da sveti biskup preuzme duhovno vodstvo barunice de Chantal (39). Tada su se svetac i svetica sastali 24. kolovoza 1604. u St. Claude. Sjutradan je svetica otvorila svetomu biskupu u ispovijedi o čitavom životu svu svoju dušu. On je zatim obećao, da će dušu njezinu voditi k Bogu, a ona se drhtavim glasom zavjetovala, da će odsad Bogu pripadati tijelom, srcem i dušom, i u svemu se pokoravati Franjinim nalogima i uputama. Svetac je iza toga čitao sv. misu za spas njihovih duša. Pod podizanjem su obnovili svoja obećanja i zavjet vječne čistoće, a onda je svetac podijelio iza svoje pričesti sv. pričest i barunici de Chantal. To je početak ove ljubavi, čišće od snijega i sjajnije od sunca, jer je sav njezin sadržaj i jedini motiv bio: ljubav Božja (43).

Pristaše Freudova panseksualizma ne vjeruju doduše niti u mogućnost takove potpuno čiste ljubavi između muškarca i žene, gdje ne bi niti nesvjesno igrala ulogu senzualnost i seksualnost. Za njih postoji samo muško i žensko tijelo. Duše nema, pa zato postoje i samo tjelesni osjećaji i tjelesna ljubav. Duševna je ljubav za njih okrugli četverokut, jedna nemoguća stvar.

Kao čovjek, koji je živio dubokim duhovnim životom i kao iskusan duhovni vođa tolikih vjernika, naročito dama iz visokog društva, dobro je znao sveti Franjo, da je ljubav između muškarca i žene izvan braka veoma opasna stvar. I zato je odmah počeo proučavati ovaj problem prema najboljim učiteljima duhovnog života. Rezultat su toga proučavanja ona poglavlja u »Introduction à la vie devote« i »Traitté de

l' amour die Dieu«, koja govore o ljubavi i prijateljstvu (51). Na osnovu toga proučavao je Franjo i samoga sebe. On je dobro znao, da mir označuje Boga i Božju ljubav u duši, a nemir i smetenost duha da je siguran znak tjelesne ljubavi i sjetilne sklonosti. I on se tuži 1606. (dvaput) da »ova rosa nije bila spočetka tako blaga kao sada, kad djeluje jako, ali bez potresenja i naglosti«. A 1616. priznaje, da »prirodna ljubav još nije u njegovoj duši potpuno poslušna posve čistoj ljubavi Božjoj« (145). Ali on je svom snagom svoje velike duše ugušio i samu klicu ovog osjećaja, pa je njegova ljubav prema barunici de Chantal ostala doista čišćom od snijega i sjajnijom od sunca. U drugu je ruku Ivana Franciska bila jedna od onih žena, koja je već prirodno uzdignuta nad udovoljavanje seksualnom nagonu, pa je i bračni život vršila ne iz težnje za tim, nego reflektirajući na materinstvo i druge dužnosti (146). I njezina je ljubav prema svetom biskupu ostala uza svu nježnost potpuno čista i netaknuta sjetilnošću.

Nama će se doduše mnogo pismo sv. Franje (ima ih sačuvano oko 500) i mnoga izjava sv. Ivane Franciske činiti čudnom i prenježnom. Ali tu moramo uzeti u obzir doba Ljudevita XIII. i uopće francuski jezik i stil. Mi se Hrvati u XX. vijeku ne bismo mogli tako izražavati. K tomu mi sve prosudujemo banalnim mjerilom svagdanjega života. A to se mjerilo ne smije primijeniti dušama tako visoko uzdignutim nad tijelo i njegove pohote, dušama, koje živu tako dubokim duhovnim životom, ča, životom mističkog sjedenjenja s Bogom, kao što su bili ženevski biskup i barunica de Chantal.

Njihova je prijateljska ljubav postala glavnim problemom njihova asketskog života (41) i u drugom smjeru. Oni su nastojali, da se utope u ljubavi Božjoj i da tako u Bogu duše njihove postanu jedno. Pisac pokazuje (176—241), kako je sveti biskup u duši barunice de Chantal izgradio svoj ideal i kako je njezina mistički raspoložena duša djelovala na njega, njegov lični život i vanjski, osobito književni rad. Da nije bilo barunice de Chantal, ne bismo imali »Traité de l' amour de Dieu«, a po svoj prilici ni »Introduction à la vie devote«. Crkva je sama na duhovit način označila ovu ovisnost Ivane Franciske od Franje Saleskog, kad je odredila, da se njezin blagdan ne slavi, kao obično, na smrtni dan, nego na 21. kolovoza, na dan rođenja sv. Franje Saleskog. Crkva je znala za prijateljske odnose njihove. U procesu je za beatifikaciju kao gotovo najglavniji svjedok bila opširno saslušana barunica de Chantal. Ta je stvar uostalom bila javna. Crkva nema dakle ništa da sakriva. Nasuprot materijalističkom svijetu i njegovu panseksualizmu prijateljstvo je Franje Saleskog i barunice de Chantal eksperimentalan dokaz, da čista ljubav može postojati i između muškarca i žene. U svagdanjem su životu običnih ljudi takova prijateljstva nemoguća, ili su barem veoma pogibeljna, jer se i neopazice i nehotice ušulja sjetilnost. Zato je glavni uvjet ovakova prijateljstva: 1. da su jedan i drugi već po prirodi vrlo malo seksualno osjetljivi; 2. da nakon zrelog razmišljanja oboje iz ljubavi prama Bogu, odluče doživotno živjeti u potpunoj čistoći; no jer se još uvijek može tijelo pobuniti, to je potrebno, da 3. svaki, i

najmanji prohtjev sjetilnosti u svakom njezinom obliku preziru i mrze kao smrtni otrov. Oni moraju biti, jednom riječi u čitavom svom biću potpuno oduhovljeni i potpuno prožeti strahom i ljubavlju Božjom.

Rezultat je dakle ove knjige, da svi eci mogu biti u čistoj ljubavi, a da ih u tome ne priječi svijesna ili nesvijesna erotičnost, koju su potpuno svladali. A običan muškarac i obična žena, koji se nijesu uzdigli do ovih nebotečnih visina vladanja nad samim sobom i tako reći potpunog utapljanja u volji i ljubavi Božjoj, mogu se međusobno živo ljubiti i biti u blizim prijateljskim odnosima, ali tu vibriraju i seksualne kvalitete, ako i nesvijesno, i stvaraju sjetilnu sklonost, koja teži za sjedinjenjem, primjerenim sebi. Ženidba je od Boga određena, da ovoj težnji udovolji. A izvan ženidbe je svako prijateljstvo (Verbindung) muškarca i žene ugroženo prirodnim nagonom, i to u onoj mjeri, u kojoj je ovaj jak i u koliko je pojedina ličnost njemu pristupačna (285).

Ovaj se rezultat potpuno slaže sa svagdanjim opažanjem. Preporučamo knjigu svima, koji se dublje bave duhovnim životom i kojima je povjereno duhovno vodstvo.

Dr. D. Kniewald

Rr. Rado Kušej: Crkveno pravo katoliške i pravoslavne crkve s posebnim ozirom na razmere u Kraljevini Srbov, Hrvatov i Slovencev. Ljubljana 1923. Cijena Din —.—.

Djelo (slovenački napisano) obuhvata uvod i 4 knjige. Uvod (str. 1.—24.) radi o pojmu Crkve te o pojmu prava uopće i crkv. prava napose, o crkvenoj vlasti, o snošaju crkv. prava naprama moralu i dogmatu, o znanosti crkv. prava i nje-